REPUBLIKA SLOVENIJA
ZAGOVORNIK NAČELA ENAKOSTI

Železna cesta 16, 1000 Ljubljana
T: 080 81 80
E: gp@zagovornik-rs.si

Zadeva: 0700-10/2019/6
Datum: 1. 9. 2020

Zagovornik načela enakosti na podlagi 21. člena v povezavi s 37. členom Zakona o varstvu pred diskriminacijo (Uradni list RS, št. 33/16 in 21/18 – ZNOrg, v nadaljevanju: ZVarD) in na podlagi prvega odstavka 207. člena Zakona o splošnem upravnem postopku (Uradni list RS, št. 24/06 – uradno prečiščeno besedilo, 105/06 – ZUS-1, 126/07, 65/08, 8/10 in 82/13, v nadaljevanju: ZUP) na predlog predlagatelja, v zadevi ugotovitve obstoja diskriminacije po ZVarD zoper domnevnega kršitelja, izdaja naslednjo

ODLOČBO

1. Ugotovi se, da Ski center z objavo ponudbe »Ladies Week«, ki je veljala v obdobju od 5. 3. 2018 do 11. 3. 2018, ni kršil prepovedi diskriminacije po ZVarD.

2. Stroški v tem postopku niso nastali.

OBRAZLOŽITEV

Zagovornik načela enakosti (v nadaljevanju: Zagovornik) je dne 5. 2. 2019 prejel predlog za obravnavo diskriminacije, iz katerega izhaja, da naj bi Ski center, s tem ko je objavil ponudbo »Ladies Week« (od 5. 3. 2018 – 11. 3. 2018), ki naj bi veljala le v primeru, da so v sobi nastanjene le dame, diskriminiral moške.

Zagovornik je v konkretnem postopku ugotavljanja diskriminacije na domnevnega kršitelja skladno s 37. členom ZVarD, dne 21. 2. 2019 ter ponovno dne 20. 3. 2019 naslovil zaprosilo za posredovanje pojasnil glede domnevno diskriminatorne ponudbe »Ladies Week« (št. 0700-10/2019/2, 0700-10/2019/3). Domnevni kršitelj je v zvezi z zaprosilom Zagovornika, med drugim, pojasnil, da ima v zimskem obdobju že peto leto objavljena destinacijska promocijska obdobja, med katerimi je tudi »Ladies Week«. V teh obdobjih ponudnikom v destinaciji, ki imajo podpisano pogodbo o poslovnem sodelovanju s Turizmom priznavajo določene popuste na smučarske vozovnice, ki so osnova za oblikovanje t.i. destinacijskih promocijskih paketov. Teden za dame je eden med njimi, ima pa tako ime, ker vključuje 8. marec, zaradi svetovnega dneva žena. V oblikovanje paketa so vključeni Turizem kot nosilec turistične promocije v destinaciji, Žičnice kot lastnik smučišča in ponudniki nastanitev v destinaciji, ki imajo sklenjene

pogodbe. Namen vseh paketov je predvsem v zapolnitvi kapacitet v destinaciji. Obravnavani paket pa se imenuje »Ladies Week«, ker, kot omenjeno, vključuje praznik žena.

Ker ima v postopku ugotavljanja diskriminacije pri Zagovorniku poleg domnevnega kršitelja skladno z drugim odstavkom 33. člena ZVarD položaj stranke v postopku tudi oseba, ki meni, da je bila diskriminirana in je pri Zagovorniku vložila predlog za obravnavo, je Zagovornik predlagatelju dne 28. 7. 2020, skladno s 146. členom v povezavi z 9. členom ZUP, v seznanitev in izjasnitev posredoval pojasnila domnevnega kršitelja oziroma dokument Zagovornika št. 0700-10/2019/5 z dne 27. 7. 2020, v katerem mu je predstavil dosedanje ugotovitve v predmetni zadevi ter ga pozval k izjasnitvi. Predlagatelj se v postavljenem roku na poziv k izjasnitvi ni odzval.

*

Diskriminacijo opredeljuje 4. člen ZVarD, po katerem pomeni diskriminacija vsako neupravičeno dejansko ali pravno neenako obravnavanje, razlikovanje, izključevanje ali omejevanje ali opustitev ravnanja zaradi osebnih okoliščin, ki ima za cilj ali posledico oviranje, zmanjšanje ali izničevanje enakopravnega priznavanja, uživanja ali uresničevanja človekovih pravic in temeljnih svoboščin, drugih pravic, pravnih interesov in ugodnosti.

Diskriminacija zaradi katere koli osebne okoliščine je prepovedana. Osebne okoliščine so prirojene ali pridobljene osebne značilnosti, lastnosti, stanja ali statusi, ki so praviloma trajno in nezdružljivo povezani z določenim posameznikom in njegovo osebnostjo, zlasti identiteto, ali pa jih posameznik ne spreminja zlahka. Mednje, skladno s 1. členom ZVarD, štejejo spol, narodnost, rasa ali etnično poreklo, jezik, vera ali prepričanje, invalidnost, starost, spolna usmerjenost, spolna identiteta in spolni izraz, družbeni položaj, premoženjsko stanje, izobrazba ali katera koli druga osebna okoliščina.

Varstvo pred diskriminacijo oziroma enako obravnavanje vseh oseb je z ZVarD zagotovljeno na različnih področjih družbenega življenja, med drugim tudi na področju dostopa do dobrin in storitev, ki so na voljo javnosti ter preskrbo z njimi (prvi odstavek 2. člena ZVarD).

ZVarD opredeljuje več oblik diskriminacije. Skladno s prvim odstavkom 6. člena neposredna diskriminacija obstaja, če je oseba ali skupina oseb zaradi določene osebne okoliščine bila, je ali bi lahko bila v enakih ali podobnih situacijah obravnavana manj ugodno, kot se obravnava, se je obravnavala ali bi se obravnavala druga oseba ali skupina oseb. Posredna diskriminacija pa obstaja, kadar je oseba ali skupina oseb z določeno osebno okoliščino bila, je ali bi lahko bila zaradi navidezno nevtralne določbe, merila ali prakse v manj ugodnem položaju kot druge osebe, razen če ta določba, merilo ali praksa objektivno temelji na legitimnem cilju in so sredstva za doseganje tega cilja ustrezna in nujno potrebna (drugi odstavek 6. člena).

Neenako obravnavanje posameznikov zaradi njihove osebne okoliščine (ali več le-teh), je lahko dopustno, vendar le izjemoma in pod pogoji testa sorazmernosti. Splošno izjemo od prepovedi neposredne diskriminacije ureja prvi odstavek 13. člena, skladno s katerim neenaka obravnava zaradi določene osebne okoliščine ne pomeni diskriminacije, če takšno različno obravnavanje temelji na legitimnem cilju in so sredstva za doseganje tega cilja ustrezna, potrebna in sorazmerna. Izjemo od prepovedi neposredne diskriminacije na podlagi spola na področju dostopa do blaga in storitev, ki so na voljo javnosti, pa še podrobneje ureja šesti

odstavek 13. člena ZVarD, ki neenako obravnavo dopušča pod pogojem, da gre za zagotavljanje blaga ali storitev izključno ali predvsem osebam enega spola, če takšno različno obravnavanje upravičuje legitimen cilj in so sredstva za doseganje tega cilja ustrezna, potrebna in sorazmerna.

V skladu z določbo 40. člena ZVarD v postopkih varstva pred diskriminacijo velja pravilo obrnjenega dokaznega bremena, skladno s katerim je v primeru izkazanega suma diskriminacije na domnevnem kršitelju, da dokaže morebitno upravičenost svojega ravnanja.

*

Zagovornik je na podlagi preučitve predloga za obravnavo diskriminacije, pridobljenih pojasnil ter pregleda javno dostopnih relevantnih podatkov v konkretnem postopku ugotavljanja diskriminacije ugotovil, da v zadevi ne izhaja, da bi bila z objavo paketa »Ladies Week«, ki je veljal ob pogoju, da so v sobi nastanjene le dame, kršena prepoved diskriminacije, kot jo ureja ZVarD, kar bo podrobneje obrazloženo v nadaljevanju.

Varstvo pred diskriminacijo je v Sloveniji izjemno daljnosežno, tudi glede področja dostopa do dobrin in storitev, saj velja ne glede na vrsto osebne okoliščine posameznika, varovane pa so tudi pravne osebe, kadar je to glede na naravo stvari možno. Na ravni držav članic EU minimalne standarde pri zagotavljanje enakega dostopa do blaga in storitev ureja Direktiva 2004/113/ES z dne 13. decembra 2004 o izvajanju načela enakega obravnavanja moških in žensk pri dostopu do blaga in storitev ter oskrbi z njimi, katero je v svoj pravni red prenesla tudi Slovenija.

Diskriminacija pri dostopu do dobrin in storitev ima lahko najrazličnejše pojavne oblike ravnanja. Lahko gre za temeljno odrekanje storitve določeni skupini posameznikov, lahko gre le za vprašanje pogojev dostopanja do teh storitev (npr. fizična nedostopnost lokalov za gibalno ovirane), za slabše pogoje nudenja storitve (opustitev informacije o načinu uporabe izdelka, dodatni posebni pogoji za storitev, itd.), za kvalitativno slabše storitve (slabša kvaliteta sobe v hotelu), itd. Neenako obravnavo lahko predstavlja tako oprostitev plačila v celoti kot tudi ponujanje iste ali vsaj bistveno enake storitve pod ugodnejšimi pogoji (cenovni popust) skupini potrošnikov zaradi ene od osebnih okoliščin (npr. le zaradi njihovega spola).

Popusti pomenijo ponujanje dobrin in storitev pod ugodnejšimi (cenovnimi) pogoji, kar posledično pomeni, da učinkujejo tako, da je dobrina oziroma storitev za tiste, ki jim popusti niso namenjeni, na voljo pod slabšimi, manj ugodnimi pogoji. Praviloma razlikovalni kriterij pri pogojih storitev, vključno s ceno, ne smejo biti osebne okoliščine, razen ko je to stvarno posebej upravičeno. Dobiček (tega je mogoče doseči tudi s cenovno diskriminacijo oz. segmentiranjem trga na posamezne skupine, vsaki se ponuja isto storitev pod različnimi cenovnimi pogoji in pri tem izkorišča njihovo različno cenovno elastičnost, dohodkovno sposobnost, zaupljivost, itd.), ki temelji na diskriminaciji zaradi osebnih okoliščin, sam po sebi ne more upravičiti take prakse. Kadar je edini cilj ponudnika dobrin in storitev komercialni (večji dobiček, promocija podjetja), so taki popusti lahko v načelu sprejemljivi le, če so skladni z načelom sorazmernosti, npr. tako, da so vsaj občasno na voljo vsem potrošnikom, npr. prek splošne razprodaje, prek ponujanja ugodnosti drugim skupinam, npr. moškim na drug dan, itd. Na take načine se še vedno doseže komercialne cilje, vendar na manj »škodljiv« način.

Kadar pa so popusti povsem ekskluzivni (gredo le neki skupini, drugo pa iz ponudbe popolnoma izključijo), je za njihovo dopustnost praviloma potreben še nek drug, posebej upravičen oz. ustavno dopusten cilj (npr. odpraviti izkazano zapostavljenost te skupine glede dostopnosti te dobrine in storitve, velika neelastičnost te skupine potrošnikov pri tej dobrini, itd.). Sredstva za doseganje takega cilja le-tega ne smejo zgrešiti, praviloma morajo biti nujna za doseganje takega cilja (tega se ne da doseči na druge načine, ki bi manj prizadeli pravico do enakega obravnavanja), hkrati pa mora tudi pomen zasledovanje tega cilja pretehtati nad težo negativnih učinkov za pravico do enakega obravnavanja (in njen pomen). Določene popuste lahko opravičujejo posebne netipične »tržne« situacije – npr. ženitne posredovalnice morajo poskušati uravnotežiti »ponudbo in povpraševanje« posamezne spolne skupine. Prav tako je neka storitev izjemoma lahko namenjena tudi izključno enemu spolu (npr. posebni dnevi savnanja za ženske zaradi zagotavljanja intimnosti) ali za določeno skupino posameznikov, ki jo definira osebna okoliščina (ekskluzivna križarjenja samo za geje, samo za mlade, samo za starejše, kjer je ta povezovalni element – skupinsko doživetje bistvo take turistične izkušnje oz. same storitve). Pri drugih produktih ali storitvah, pa čeprav je njihova raba v temelju namenjena le neki skupini, pa načeloma ni dopustno delati razlik (npr. žensko obleko, kozmetiko, je ponudnik dolžan prodati tudi gospodu, če jo pač hoče zase ali za ženo).

Kot pojasnjeno zgoraj, gre pri (neposredni) diskriminacije za situacije, v katerih je/ je bila/ bi lahko bila posamezna skupina oseb (več le-teh) zaradi določene osebne okoliščine v enakih ali podobnih situacijah obravnavana manj ugodno kot se obravnava druga oseba (skupina oseb).

Zagovornik je v predmetnem postopku kot nesporno ugotovil, da je bila ponudba »Ladies Week« omejena na osebe ženskega spola, oziroma je veljala zgolj v primeru, da so bile v sobi nastanjene le osebe ženskega spola. Kot pojasnjeno s strani domnevnega kršitelja, je šlo za ponudbo, ki je bila oblikovana v povezavi s svetovnim dnevom žena (8. marec), in sicer je trajala v obdobju od 5. 3. – 11. 3. 2108. Zagovornik ugotavlja, da se 8. marec kot mednarodni praznik žena praznuje že vrsto let; gre za dan praznovanja ekonomske, politične in socialne enakopravnosti in dosežkov žensk in se med drugim obeležuje tudi tako, da se tradicionalno na ta dan ženskam posveča dodatna pozornost, tudi na način, da se jim ob prazniku izrečejo čestitke, lepe želje, se jim dajo drobne pozornosti (cvetje, voščila, ipd.), oziroma se jim ta dan, tudi s strani ponudnikov blaga in storitev, priznajo določene ugodnosti (popusti pri nakupih, manjša darila ob nakupu, itd.), ki kot take seveda niso zapovedane, temveč so v presoji posameznega obdarovala.

Zagovornik je dalje, kot bistveno v zadevi ugotovil, da je ponudnik storitev v istem časovnem obdobju, kot je veljala ponudba paketa »Ladies Week« (5. 3.-11. 3.), omogočil tudi koriščenje paketa »Free Ski« (2. 3.-17. 4.), ki je vključeval istovrstne storitve oziroma ugodnosti kot paket »Ladies Week«, razen pogoja, da so v sobi nastanjene le dame. Tako paket »Free Ski« kot »Ladies Week« sta za isto ceno 62 EUR na osebo v nastanitvi A. oziroma 44 EUR na osebo v nastanitvi B. vsebovala: polpenzion in smučarko vozovnico na dan, ob minimalno 3 dneh bivanja[1].

Skladno z navedenim je tako Zagovornik ugotovil, da z objavo paketa »Ladies Week« ni bilo v ničemer poseženo v pravice, ugodnosti oziroma možnosti posameznikov moškega spola, da v istem časovnem obdobju pod enakimi pogoji kot dame koristijo storitve ski centra. Zgolj

[1] Omenjeno izhaja tudi iz dokumentacije, ki je bila priložena predlogu za obravnavo.

dejstvo, da je istočasno veljala ponudba, ki je targetirala pripadnice ženskega spola, upoštevaje sam kontekst oblikovanja omenjene ponudbe (obeležitev mednarodnega praznika žena), z vidika določb ZVarD ni sporno. Z objavo paketa »Ladies Week« se tako ni v ničemer poseglo v možnost drugih (posameznikov moškega spola), da dostopajo do istovrstnih ugodnosti, storitev (in sicer v okviru paketa »Free Ski«), oziroma se posamezne skupine oseb z določeno osebno okoliščino (v konkretni zadevi je to spol) ni postavilo v slabši položaj, vsled česar v zadevi tudi ni mogoče potrditi obstoja elementov diskriminacije kot jo ureja ZVarD. Na podlagi vsega navedenega, je tako Zagovornik v konkretnem postopku ugotavljanja diskriminacije ugotovil, da ski center z objavo ponudbe »Ladies Week«, ki je veljala v obdobju od 5. 3. 2018 do 11. 3. 2018, ob pogoju, da so v sobi nastanjene le dame, ni kršil prepovedi diskriminacije po ZVarD.

Skladno s prvim odstavkom 35. člena ZVarD je postopek pri Zagovorniku v primeru diskriminacije za stranke brezplačen, posebni stroški pa v tem postopku niso nastali, zato je Zagovornik odločil, kot izhaja iz 2. točke izreka te odločbe.

Pouk o pravnem sredstvu: Zoper to odločbo ni pritožbe, dovoljen pa je upravni spor. Upravni spor se sproži s tožbo, ki se vloži v 30 dneh od vročitve odločbe na Upravno sodišče Republike Slovenije, Fajfarjeva 33, 1000 Ljubljana. Tožba se vloži pri pristojnem sodišču neposredno pisno ali se mu pošlje po pošti. Tožbi je treba priložiti poleg te odločbe v izvirniku ali prepisu tudi po en prepis ali kopijo tožbe in prilog za toženca, če je kdo prizadet z upravnim aktom, pa tudi zanj.

Postopek vodila:
Mojca Šmid
Svetovalka Zagovornika II

Miha Lobnik
ZAGOVORNIK NAČELA ENAKOSTI